valnic într-o peșteră răsunătoare?» — citim în *Nu-mi presimți?*, și nota aceasta de vitalitate debordantă o intîlnim de mai multe ori. Iat-o de pildă într-un poem cu titlu neitzschean, *Ecce homo*: «Din ce mi-am plămădit nestăvilita sete de-a trăi/ și dulcea nebunie de-a juca...?» Ea alternează cu un sentiment de fragilitate a ființei, provocator de spaime nocturne («E moartea-atunci la căpătîiul meu?» — *Fiorul*). Sub durata lui trăirea iubirii se modifică profund, îmbrățișarea senzuală e înlocuită cu o atingere castă, idila devine elegie: «Presimt:/ frumoase mîini, cum îmi cuprindeți astăzi cu/ căldura voastră capul plin de visuri,/ așa îmi veți ținea odată/ și urna cu cenușa mea// [. . .] Și plîng:/ veți fi încă așa de tinere atunci, frumoase mîini» *(Frumoase mîini)*. Tema lamentației este nu stingerea iubirii, ci presentimentul propriei morți.

Dacă cele două trăsături amintite îl definesc pe poet în raport cu «viața», alte două, de asemenea contrastante, indică situarea lui față de «lume»: «Eu am crescut hrănit de taina lumii/ și drumul meu îl ține soarta-n palme,/ nemărginirea sărutatu-m-a pe frunte/ și-n pieptu-mi larg/ credința mea o sorb puternică din soare» *(Dar munții — unde-s?)*; «C-o mare de îndemnuri și de oarbe năzuinți/ în mine/ mă-nchin luminii voastre, stelelor,/ și flacări de-adorare/ îmi ard în ochi, ca-n niște candele de jertfă./ [. . .] Pribeag cum sunt,/ mă simt azi cel mai singuratic suflet/ și străbătut de-avînt alerg, iar nu știu unde» *(Stelelor)*: sentimentul apartenenței la cosmic și al consubstanțialității cu el — pe de o parte —, sentimentul rătăcirii fără sens în afara lui și aspirația la comunicare cu el — pe de alta: acestea sînt cele două poziții care definesc condiția existențială a poetului. Mai des exprimată e, în *Poemele luminii*, cea dintîi. Datele contrastante ale autoportretului sînt interpretate uneori în sens moral și echivalate cu simboluri mitologice *(Pax magna)*.

În autoportrete ca și în poemele de dragoste s-a putut observa că tema fundamentală a poeziei de început a lui Lucian Blaga este relația eu-lume, aceasta din urmă în înțeles de natură, univers. Înainte de a vedea textele în care tema apare cu maximă claritate, să observăm că Blaga are, în legătură cu fiecare din termenii relației, o reprezentare duală, cuprinzînd adică un strat superficial și unul profund, un înveliș și un miez. În cazul ființei individuale, a poetului, miezul acesta e «sufletul» sau «inima». *Sufletul* «își zice» (în *Dar munții — unde-s?*): «eu am crescut hrănit de taina lumii. . .». Poetul îl «ascultă», cum își ascultă și «inima», care îi «spune», îi «cîntă» sau «șoptește» că «lutul ei» a fost cîndva, pe rînd, vasul în care Prometeu a adus din cer focul, un potir de lotus în care a căzut «o lacrimă curată ca lumina» din ochii celui dintîi om cu sensibilitate metafizică, în fine, țărîna în care s-a scurs sîngele lui Isus răstignitul. «Inima» e așadar purtătoare de substanță divină, ca în *Upanișadele* indiene, și de aceea aptă să devină cîndva plămadă pentru o altă omenire, «din neamuri mari de zei» *(Inima)*. Numai la Philippide mai apare cu atîta insistență o asemenea percepere a «sufletului» ca zonă profundă, distinctă, a individualității proprii. Poet de viziune mai degrabă cosmică decît metafizică și cu imaginație plastică superioară, autorul *Cîntecului nimănui* și al *Frontispiciului* îi dă o reprezentare concretă, vizuală, de mare pregnanță, o spațializează, transformînd-o într-un peisaj cu geografie complexă. La Blaga reprezentarea e în general mult mai

sumară, redusă aproape la simpla numire și la indicarea atributului esențial. În unele poeme e sugerată adîncimea și imensitatea «volumului» acestei zone a ființei: «știu că și eu port/ în suflet stele multe, multe/ și căi lactee» *(Mi-aștept amurgul)*.

Cît despre miezul substanțial al lumii, el este uneori simbolizat mitologic, dar mai frecventă și mai caracteristică este identificarea lui ca lumină. Către aceasta se îndreaptă ființa poetului, animată de un adevărat heliotropism. Relația de dependență a microcosmosului de macrocosmos este uneori mascată de aparența obiectivă a poeziei de notație. În *La mare*, de pildă, textul se constituie din trei secvențe aparent autonome: un peisaj cu case la țărm, un altul cu răsăritul soarelui pe mare și, în fine, o consemnare a poetului despre propriu-i eu. Citit cu atenție, poemul dezvăluie o structură unitară, în care însă lipsesc legăturile verbale dintre părți, unul dintre mijloacele principale prin care se realizează retorica *Poemelor luminii*. Juxtapunerea ascunde o subordonare a secvențelor extreme față de aceea centrală: «Soarele în răsărit — de sînge-și spală-n mare/ lăncile, cu care a ucis în goană noaptea/ ca pe-o fiară». Această luptă victorioasă a luminii cu întunericul transfigurează peisajul într-un cîmp al ofensivei vitalului împotriva inertului: «Vițe roșii,/ vițe verzi sugrumă casele-n lăstari sălbatici/ și vînjoși — asemenea unor polipi ce-și/ strîng în brațe prada». Poetul care contemplă drama cosmică a devenit participant la ea: «Eu/ stau pe țărm și sufletul mi-e dus de-acasă./ S-a pierdut pe-o cărăruie-n nesfîrșit și nu-și găsește/ drumul înapoi». Partea esențială a ființei lui, resuscitată ca și viața din jur, s-a risipit în «nesfîrșit». Jubiația se amestecă aici cu neliniștea, amîndouă abia sugerate.

Structura micului poem e revelatoare pentru ceea ce aș numi «heliocentrismul» viziunii lui Blaga. Iar faptul că a fost scris nu «la mare», ci la munte, avîndu-și sursa nu în impresii, ci în fantazia poetului, e interesant nu numai întrucît anunță energia cu care imaginarul blagian se impune realului, dar și pentru că dezvăluie una dintre preferințele acestui imaginar: mediul acvatic, omolog prin fluiditate și transparență luminii.

Contopirea cu lumea invadată de lumină, resimțită cu încîntare și teamă în *La mare*, e dorită cu ardoare în *Vreau să joc!* Sugestii din *Upanișade* și din orfici îl fac pe poet să figureze aici sufletul ca Dumnezeu închis în temnița trupului, iar ecouri din Nietzsche *(Așa grăit-a Zarathustra)*, spiritualizate, și din *Luceafărul* eminescian, să conceapă această contopire ca pe un dans frenetic și ca pe un zbor printre ceruri: «aprins în valurile de lumină» de dincolo de cerul aparent, sufletul va fi redat condiției lui cosmice. Mai frecventă și mai proprie temperamentului lui Blaga decît dansul dionisiac și zborul uranic, așadar decît gestul violent de sfărîmare a limitelor individualității și de integrare în cosmic, e atitudinea contemplativă, a unui eu ce primește ca un receptacol efluviile naturii. Expresia cea mai pură a acestei receptivități ce transfigurează ființa e *Stalactita*: «Tăcerea-mi este duhul — / și-ncremenit cum stau și pașnic/ ca un ascet de piatră,/ îmi pare/ că sunt o stalactită într-o grotă uriașă,/ în care cerul este bolta./ Lin,/ lin,/ lin — picuri de lumină/ și stropi de pace — cad necontenit/ din cer/ și împietresc — în mine». Tăcerea și nemișcarea rezumă perfect atitudinea amintită și le vom regăsi în poeme ale tuturor vîrstelor poetului, după cum vom regăsi și ideea lumii ca înveliș al ființei. *Stalactita* este, ca și *La mare*, o poe-